

Сон ("На панщині пшеницю жала...") (скорочено)

Тарас Шевченко

На панщині пшеницю жала,
Втомилася; не спочивать
Пішла в снопи, пошкандибала
Івана сина годувать.
Воно, сповитеє, кричало
У холодочку за снопом.
Розповіла, погодувала,
Попестила; і ніби сном.
Над сином сидя, задрімала.
І сниться їй той син Іван
І уродливий, і багатий,
Не одинокий, а жонатий —
На вольній, бачиться, бо й сам
Уже не панський, а на волі;
Та на своїм веселім полі
Свою-таки пшеницю жнуть,
А діточки обід несуть.
І усміхнулася небога.
Проснулася — нема нічого...
На сина глянула, взяла
Його тихенько сповила
Та, щоб дожать до ланового,
Ще копу дожинать пішла.

Критика, коментарі до твору, пояснення (стисло):

Тяжка кріпацька доля, а найважче — жінці, матері, якій доводилося у жнива брати маленьке дитя із собою. Що могла дати бідна кріпачка своїй дитині? Хіба що ласку, пісню. Та помолитися за неї, а її долю. Тільки уві сні вона могла мріяти про те, що її син стане вільною, щасливою людиною, матиме своє поле і радісно працюватиме на ньому, заведе сім'ю, діточок. Але мрії залишаються мріями, дійсність — жорстокою дійсністю. Усього кілька хвилин перепочила, а вже треба йти жати, щоб виконати норму й не заробити покарання від панського наглядача.

Вірш пройнятий щирим співчуттям до героїні, її мрії близькі й самому поетові, якому теж хотілося мати сім'ю, діточок, жити в мирі та злагоді чесною працею.